

Guldsmedeforretningen lå i Istedgade først i nr 51 og senere i nr 43. Meget typisk var næsten hele varelageret i vinduet ...

I guldsmedebutikken

Fra 1942 var jeg medhjælper hver jul i min farfars butik, og hjalp også til med forberedelse af salgsæsker med ilægning af vat, gik i byen med gravørogaver og så videre. Jeg gik også lidt til hånd i værkstedet, og holdt desuden øje med kunder, når min farmor ekspederede, særligt når der var mange i butikken.

Der var streng frost, og en sen aften var jeg taget med dem hjem på Elsborgvej, og skulle derfra videre til Kempsvej. Temperaturen var såvidt jeg husker på ca 35° frost. Min farmor var meget bekymret, så jeg blev pakket ind over hele kroppen, på arme og ben med aviser. Jeg syntes det var for meget, men på hjemvejen skred cyklen flere gange, og aviserne tog godt af i faldene.

Min farfars butik var meget plaget af indbrud på trods af, at han på alle måder havde beskyttet den med gitre, låse og stålbeklædning på dørene. I alt havde han – som jeg har hørt det – 28 indbrud indtil 1945 – herefter har jeg ikke tal på det. Et par gange led han selv overlast ved at overraske tyvene.

Ved et af indbruddene kan jeg huske, at tyvene brød igennem selve murens væggen fra bagtrappen til værkstedet.

Heinckel 111 blev hele tiden optimeret under krigen.

Som 'souvenir' tog min far nogle af sine skabeloner med hjem. Dem brugte han til at tegne konstruktioner til Heinckel 111 flyvemaskinen med.

Efter dommen

I foråret 1943 fik vi at vide, at min far nu var i Tyskland. Han havde fået mulighed for at afsone sin straf som tvangsarbejder i Rostock på Heinkels flyfabrikker. Det valgte han frem for at sidde i en fængselscelle. Han blev overført direkte fra sin celle til Tyskland. Vi fik af og til et censureret brev fra ham, men der var langt imellem.

I kraft af sine konstruktive evner, blev han hurtigt flyttet fra fabrikken til ingeniørtegnestuen, men som jeg forstod det, var forholdene dengang ret utålelige; lange arbejdstider, dårlig mad og bolig i et uopvarmet rum i tagetagen på et 5-etagers hus. Det var det farligste sted at befinde sig, når bomberne faldt.

De natlige bombardementer af Rostock, og de efterfølgende ophold i klamme beskyttelsesrum fyldt med mennesker – mest børn og kvinder – var normale. En nat havde han båret en højgravid kvinde ned fra en 4. sal, og fået hold i ryggen af det. Hvad han var mest sur over var, at hun tog det som en selvfølge, og ikke takkede ham.

Chr. X. i Radio d. 15-5-43.

Fra den første Dag, da den tyske Besættelse fandt Sted, har jeg opfordret alle i By og paa Land til at vise en fuldt ud korrekt og værdig Opførelse.

De forløbene tre Aar, har da ogsaa vist, at det danske Folk er

Christian X's tale i radioen den 15. maj 1943:

Efter at jeg atter i dag har overtaget Regeringsførelsen føler jeg trang til at sige dem alle en varmeste tak for de utallige beviser for hengivenhed og trofasthed som jeg har modtaget under min lange Sygdomsperiode, tak for al forbøn og for alle gode Ønsker for min Helbredelse. Men denne dag i dag ønsker jeg at tale til danskerne under hensyn til de senere tiders alvorlige begivenheder rundt om i landet.

Fra den første dag, da den tyske besættelse af Danmark fandt sted, har jeg opfordret alle i By og på Land til at vise en fuldt ud korrekt og værdig Opførelse.

De forløbene tre Aar, har også vist, at det danske Folk som Helhed har forstaaet, at det under de alvorlige Forhold vi gennemlever, er af afgørende Betydning, at Ro og Orden hersker i Landet.

Visse Begivenheder i den senere Tid imidlertid viser, at der findes Personer som ved udøvelse af forskellige Handlinger, tilsidesætter de Hensyn, som ansvarsbevidste Danske skylder Deres Fædreland, om vi skal komme gennem disse alvorlige Tider, efter de linier som regering og Rigsdag i fuld Enighed har fastlagt - disse Handlinger af ansvarsløse Personer kan have de alvorligste Følger for saavel enkeltpersoner som for Samfundet som Helhed.

Vanskelige og Alvorlige Tider har vi gennemlevet, siden den Store Krigs Virkninger brød ind over vort Fædreland.

Vanskeligheder for vort Lands ledende Mænd, saavel som for den enkelte Borger. Maaske har vi dog den vanskeligste Tid tilbage.

Jeg opfordrer da alle, gamle og unge, hver på sin Plads i Samfundet, til at betænke det Ansvar enhver Dansk har, og til at være med i Arbejdet for at føre vort Land gennem den kommende Tids Vanskeligheder.

Hjemsendelse

Den tyske ledelse på flyfabrikken i Rostock var utilfreds med, at min far ikke ville afgive rapporter om de andre danske arbejdere.

Min mor var også nervøs for hans sikkerhed, og fik med hjælp fra en tysklærer skrevet en 3-siders lang bønsskrivelse direkte til selveste Heinrich Himmler, hvor hun tryglede om at få ham tilbage til Danmark. Det blev imødekommet, men med krav om, at han så skulle arbejde som tolk på Dagmarhus. Han havde hørt Statsminister Buhls tale 2. september 1942, og Christian X's tale i radioen den 15. maj 1943, som han tillige nedskrev i Rostock. Han havde derfor ikke store betænkeligheder ved at skulle være tolk, hvis det betød, at han kunne komme tilbage til os.

Noget af det, han var med til at udvikle, var sprængnitte, der lynhurtigt kunne nitte en vinge eller andet sammen. Det var støbte aluminiumsnit med en hulhed i stokken, som blev udfyldt med lidt varmfølsomt sprængstof. Nitterne fik forskellig farve efter dimension. Når man havde boret hullerne i vingen eller en anden flydel, strøede man nitterne ud, så de faldt ned i hullerne, og med et slags strygejern blev de så bragt til sprængning, og udvidede sig. Da han kom hjem, havde han nogle stykker med, som jeg fik.

Jeg fik også hans regnestok og kurveskabeloner, som han havde taget med hjem fra tegnestuen.

Christian X's radiotale nedskrevet i Rostock 1943 af min far.

Vores schæferhund, Vita, blev anskaffet efter hjemkomsten og min fars tvungne ansættelse som tolk ved det tyske politi.

Hjemkomsten

Min far kom hjem fra Rostock på sin fødselsdag den 11. november 1943, og måtte kort tid efter melde sig som tolk på Dagmarhus.

Vi fik en dejlig jul sammen med alt, hvad der hører til. For første gang var vi alle sammen som familie, og med den nye lillebror på to år var vi fire drenge.

Der skulle ikke gå lang tid, før vi mærkede, hvilken alvorlig situation, vi alle var blevet bragt i. Allerede efter nytår fik min far trusler på livet, og ansøgte om at få en lille pistol Walther 6.35 til selvforsvar. Det holdt hårdt at få tilladelsen, som først kom i begyndelsen af marts, efter han flere gange havde sendt rykkere. For ham, der havde været væk fra livet i Danmark i to år, var det en overraskelse, at han i sin tolkestilling blev anset for at være stikker, og efterstræbt på livet siden ankomsten til Danmark.

For at beskytte os købte han også en meget fin, trænet schæferhund ved navn Vita af Hareskoven for 800 kr. Det var en af hans tidligere kunder for kartoteksmaterialer af celluloid, der solgte den. Prisen skal ses i forhold til, at hans tolkeløn var 600 kr. om måneden. Forårssolen fik ikke lov til at skinne gennem vores sydvinduer – de var altid dækket med rullegardiner. Min far vidste fra sin tid i Hvidovre Skytteforening, at der øverst i den 3-etagers ejendom, som lå på Roskildevej med direkte udsigt til os, boede en dygtig skarpskytte. Vores hoveddør fik også skruet en stålplade på indvendig, og fik monteret en sikkerhedskæde.